№ 237 ԿԻՐԱԿԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 26 — 1908 — ԿԻՐԱԿԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 26 № 237

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

Հոկտեմբերի 22-ին, կարճատև ու ծանր հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց

ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԲԱՅԱՆԴՈՒՐԵԱՆԸ,

որի մասին խորին վշտով յայտնում է հանգուցեալի այրին՝ ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՍՕԼՕՄՕՆՕՎՆԱ ԲԱՅԱՆԴՈՒՐԵԱՆԸ.

Ամբիծքն ամեն օր ժամը 6½-ին, հանգուցեալի բնակարանում, Լերմօնտօվսկայա փող. սեփական տուն, № 3.

Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին դէպի Մուղնու ս. Գէորգ եկեղեցին: Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը: 2—2

«Գ. Յ. ԲԱՅԱՆԴՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ»
խորին վշտով յայտնում է իր ֆիրմայի գլխաւորի՝

ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԲԱՅԱՆԴՈՒՐԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ ամսիս 22-ին:

Ամբիծքն ամեն օր, երեկոյեան ժամը 6½-ին, հանգուցեալի բնակարանում, Լերմօնտօվսկայա փող. սեփ. տ., № 3.

Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին դէպի Մուղնու ս. Գէորգ եկեղեցին: Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը: 2—2

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Сѣверное Пароходное Общ.

30 առաջնակարգ շոգենաւեր

ԱՐԱԳ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ մինչև արտասահմանեան և Բալտիկ ծովի նաւահանգիստները, նոյնպէս և Հեռաւոր-Արևելք:
» » Բաթումից և Փօթից մինչև Սև և Ազօվեան ծովերի նաւահանգիստները, և վերադարձ ամեն շաբաթ՝ երկու րէյսից ոչ պակաս:

Ընկերութիւնը մասնակցում է բոլոր երկաթուղիների ուղղակի հաղորդակցութեանը, ունի գրասենեակներ Սև և Ազօվեան ծովերի բոլոր նաւահանգիստներում, նոյնպէս և՝ Ռուսաստանի և Անդրկովկասի խոշոր քաղաքներում:

Ապրանքների ընդունելութիւն եւ ապահովագրութիւն ամենաձեռնտու պայմաններով

Թիֆլիսի գրասենեակը ժամանակաւորապէս գտնվում է Լերմօնտօվսկայա փողոցի վրա № 9 (Գանօվսկայա փող. անկիւն), Խօսրօյեվի տանը, իսկ առաջիկայ նոյեմբերի 1-ին կը փոխադրվի Դվօրցօվայա փողոցը, Վրաց Ազնուականների Բանկի տունը: Տելեֆօն № 521.

Գրասենեակի կառավարիչ՝ Ս. Խ. ՍՈՒԼԽԱՆՕՎ

(19, 26, 28) առ. 3—2

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉԻ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆԸ

Անցեալ տարիների նման ներկայ տարին ձեռք է զարնում հրատարակելու անդրկովկասեան երկաթուղիների

ՀԱՍՑԷ-ՕՐԱՑՈՅՑԸ 1909 թւի համար:

Այդ օրացոյցի մէջ իրանց յայտարարութիւնները տպել ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել պայմանների իմանալու համար՝ բերանացի կամ գրաւոր՝ Դիւանատուն, որը գտնվում է անդրկովկասեան երկաթուղիների Վարչութեան կից, ամեն օր, առաւօտեան 10—2 ժամը, բացի տօն և կիրակի օրերից:

Յայտարարութիւններ ընդունելու վերջնական պայմանաժամն է ներկայ տարվայ դեկտեմբերի 1-ը:

(կ.) առ. 3—2

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՕՆ

ԱՐՏԻՍՏԻԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

Հայ Դերասանական Ընկերակց.

Երկուշաբթի, հոկտեմբերի 27-ին

Մասնակցութեամբ տ. Մայսուրեանի, պ. պ. Միրազեանի և Սևումեանի

կը ներկայացնէ առաջին անգամ

ՄԱԿՍԻՄ ԳՕՐԿՈՒ յայտնի դրաման

ՅԱՏԱԿՈՒՄ

4 գործ.

Մասնակցում են. Օր. Ադամեան, տ. տ. Արաքս, Գուլազեան-Նօնիկեան, Մայսուրեան, Մելիքեան, Ցամիկ, պ. պ. Աւետեան, Զարիֆեան, Թաշճեան, Թորոսեան, Մամիկոնեան, Միրազեան, Յարութիւնեան, Սանթուրճեան, Սևումեան, Վանչիր և ուրիշները:

Սկիզբը երեկոյեան ուղիղ ժամը 8-ին:

Ռեժիսսեօր՝ Ս. Բափանակեան

Հայոց Դրամատիկ Ընկերութիւն

2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Կիրակի, հոկտեմբերի 26-ին

Ընտանեկան երեկոյթ

Համաշխարհային ճանապարհորդ-ֆակիրներ՝ Կարիբ Հաջի-Ֆօտը և տիկ. Նաջիէ Հաջի-Ֆօտը

Ժողովարանի պ. պ. անդամների, կանդիդատների, նրանց ընտանիքների և հիւրերի համար կը տան 3 բաժանմունքից բաղկացած հանելուկային-զարմանալի ՍԷԱՆՍ:

Սէանսի սկիզբը երեկոյեան 8½ ժամին:

Հիւրերը թոյլատրվում են համաձայն կանոնադրութեան:

(կ.) 1—1

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. Գ. Դաճիէլ-Բէկ

Ընդունելութիւնը } Առաւօտեան 10—2 ժ. Երեկոյեան 4—6 ժ.

Հասցէ՝ Ртищевская ул., № 7.

(Հ. Հ.) ա. 50—19

ԽՕԼԵՐԱՅՈՎ

և այլ տարափոխիկ հիւանդութիւններով անկարելի է վարակվել՝ եթէ գործ է ածվում մաքուր ջուր: Առաջարկում ենք հէնց այժմ ձեռք բերել ջուր մաքրելու համար ջրազտիչ ապարատ

„Հիդրիօլ“ անունով:

Նրա գործադրելու ձևը շատ հասարակ է: Զտիչ մասը հեշտութեամբ ամրացվում է ամեն մի ծորակի (кранъ) վրա, օրինակ՝ ջրմուղու, հեշտաեռի և ուրիշ առարկաների: Ամենակեղտոտ ջուրը համարեա թէ վայրկենապէս փոխարկվում է պարզ-բիւրեղեայ ջրի և մաքրվում է բակտէրիաներից: Կարճ ժամանակի ընթացքում «ՀԻԴՐԻՕԼ» ապարատը տարածվել է տասնեակ հազարներով, որը ապացոյց է նրա գործնականութեան: Ամեն մի ապարատի հետ ուղարկվում են անհրաժեշտ մասերի պաշար և ձեռնարկ: Զտիչ «ՀԻԴՐԻՕԼԻ» գինը միայն—2 ռ. 50 կ.: Ճանապարհածախսը ապառիկ հաշւին.—Եւրոպակ. Ռուսաստան—50 կ., Ասիական—75 կ.:

Պատուէրները հասցէագրել՝ Единственному представителю для всей Россіи Торговому Дому Александръ Гольдеръ и К-о. МОСКВА, Садовая-Спасская, д. Петрова.

(Հ. ու. Կ.) ա. 15—8

ԵՐԿԻՐԸ ԳՐԱՒԻՉ ԴԱՐՁՐԷՔ

IV

Փաստ է, որ Թիւրքահայերի վերադարձը դանդաղ է կատարվում:

Ինչու:

Մի քանի պատճառներով: Թիւրքահայերի մի մասը դեռ բաւականաչափ վստահ չէ, որ երկրի մէջ վերջնականապէս հաստատվել են կանօնաւոր սահմանադրական կարգեր: Միւս մասը չէ շտապում վերադառնալ, որովհետև իր ձեռքին ունի շահաւէտ և արդիւնաւէտ գործեր, որոնք բաւարար ապահովութիւն են տալիս նրա կեանքին: Երրորդը միջոցներ չունի իր տրամադրութեան տակ, որպէսզի երկիրը վերադառնալուց յետոյ հնարաւորութիւն ունենայ իր տնտեսութիւնը վերականգնել: Չորրորդը կորցրել է ամեն բան հայրենիքում՝ ընտանիք, բարեկամներ, տուն ու տեղ, և նրա համար միևնոյն է գնալ իր երկիրը թէ մնալ օտարութեան մէջ: Եւ այլն:

Անշուշտ՝ Թիւրքահայերի վերադարձի դանդաղման ամենամեծ պատճառն այն է, որ ինքը Թիւրքահայաստանը դեռ ևս չէ ներշնչում նրանց այն վստահութիւնը, որը անհրաժեշտ է հաստատուն և կանօնաւոր կենցաղավարութեան համար:

Միւս կողմից վերջին երկու տասնեակ տարիների սարսափելի մղձաւանջից յետոյ երկիրը այնքան քայքայվել, ուժասպառ է եղել և այնքան յետ է մնացել ուրիշ տեղերից, որ նա ասպարէզ չէ տալիս աշխատաւոր մարդու ձեռնարկութիւնների համար և փակել է նոյնիսկ աշխատանքի այն աղբիւրները, որոնք կային առաջ:

V

Միայն հայրենասիրական կոչեր անելով չէ կարելի Թիւրքահայ պանդուխտներին գրաւել դէպի իրանց հայրենիքը:

Անհրաժեշտ է, որ այդ հայրենիքում պայմաններ ստեղծված լինեն բեղմնաւոր աշխատանքի և կանօնաւոր կենցաղավարութեան համար:

Եթէ այնքան Թիւրքահայեր տեղ են գտել Ամերիկայում, Եգիպտոսում, Բօլգարիայում և Ռուսաստանում—այդ այն պատճառով է, որ այդ երկիրներում Թիւրքահայը գտել է ապահովութիւն իր կեանքի և աշխատանքի համար:

Միթէ այն մարդը, որ հազարաւոր վերստեր է անում գնալու Ամերիկա և աշխատել մի այնպիսի երկրում, ուր օտար են լեզուն և սովորութիւնները, աւելի մեծ հաճութեամբ չէր մնայ իր երկրում և չէր նպաստի իր երկրի կուլտուրական վերաշինութեան:

Անկասկած՝ իւրաքանչիւր մարդ նախ և առաջ կը ցանկար, որ իր շրջավայրում գտնէր արդիւնաւէտ աշխատանք և ստեղծէր մի այնպիսի արդիւնագործական կեանք, որ խոր արմատներ գցէր իրականութեան մէջ և ապահովութեան աղբիւր ծառայէր ոչ միայն ներկայ աշխատաւորների համար, այլ և նրանց յաջորդող սերնդի համար:

Եւ անշուշտ, միայն այն ժամանակ աշխատաւորը հանգիստ կը նայէր իր ապագային, երբ նրան շրջապատող երկրում ստեղծված կը լինէր արդիւնագործական ցանց հիմնված տեղական կուլտուրական ույժերի գործակցութեան վրա:

VI

Գրաւիչ դարձրէք Թիւրքահայաստանը և այն ժամանակ ոչ թէ Թիւրքահայը չի գաղթի հեռու երկիրներ, այլ ընդհակառակը ուրիշ տեղերից շատ մարդիկ կը շտապեն մտնելու այդ երկիրը և գործադրելու այնտեղ իրանց կուլտուրական ընդունակութիւնները և ույժերը:

Միայն խրատներով, հայրենասիրական կոչերով, ոգևորված ճառերով չէ կարելի Թիւրքահայերին վերադարձնել իրանց մայր երկիրը: Եւ եթէ բոլոր պանդուխտները նոյն իսկ վերադառնան իրանց հայրենի երկիրը, մի քանի ժամանակից յետոյ նրանք նորից կը հեռանան իրանց սիրած ծննդավայրից դէպի ուրիշ երկիրներ իրանց տնտեսական և մտաւոր կարիքներին բաւարարութիւն տալու համար:

Գրաւիչ դարձրէք երկիրը—և դրանով կը լուծէք գաղթականութեան և երկարամեայ պանդխտութեան դէմ մաքառելու դժուար գործը:

Սակայն երկիրը գրաւիչ դարձնելու առաջարկը տեղական գործունէութեան մի ընդարձակ ծրագիր իրագործելու խոշոր և լայն մի առաջարկ է, որով մարդիկ պէտք է լուրջ կերպով զբաղվեն կուլտուրական կարող ույժերի ընդհանուր գործակցութեամբ:

Անհա այդ առաջարկի իրագործումը և այդ ծրագրի մշակումը մենք դնում ենք հասարակութեան առաջ, իբրև խոշոր հերթական հարցերից մէկը:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 23 հոկտեմբերի

Մինիստրների խորհրդի նախագահը վերադարձրեց Աստրախանի սօցիալիստների խնդիրքը հրէաներին արտաքսելու մասին, առանց քննութեան:

Դումային ներկայացվում է մի հարցապնդում՝ ուղղված ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Շվարցին՝ համալսարանի նոր կանօնադրութեան առիթով: Հարցապնդումի տակ ստորագրել են, բացի օպպօզիցիայից, նաև մօտ 30-աչափ հոկտեմբերեաններ, գլուխ ունենալով կոմս Ուվարօվին:

Մահմեդականների ֆրակցիան պատրաստում է մի օրինագիծ Կովկասում ընդհանուր ուսում և ինքնավարութիւն մտցնելու մասին:

Խօսում են, որ Ֆինլանդիան նորից վերադարձնելու են Բօբրիկօվի ռէժիմին և ներկայ գեն.-նահանգապետ Բեկմանը հրաժարվում է պաշտօնից:

Դումային առաջարկված է օրինագիծ Ստաւրօպօլի նահանգում զեմստվօ մտցնելու համար:

Գերմանական լրագիրները հաղորդում են, որ մօտ օրերս Թաւրիզը գրաւվելու է ռուս զօրքերով: «Рѣчь» լրագիրը նախազգուշացնում է կառավարութեանը առաջիկայ աւանտիւրաներից: («Кс.», «Б.»)

Բագու, 23 հոկտեմբերի

Այսօր, հոկտ. 23-ին, «Կավկազ և Մերկուրի» ընկ. շոգենաւով, առաւօտեան ժամը 9-ին, տեղս ժամանեց և իջևանեց պ. Եղ. Թումանեանց տանում՝ ներկայ շահի եղբայր պրինց Սալարը-Դօվլէն, ուղեկցութեամբ մի հայ բժշկի ու մի եւրոպացի կնոջ: Բժիշկը կաթոլիկ. պատգամաւոր է, որը երեկոյեան ճանապարհվեց. այնտեղ ճանապարհվեց և եւրոպացի կինը:

Արա

Վիէննա, 24 հոկտեմբերի

Սեցեսիօն դահլիճում բացվեց առաջինը Վիէննայում ռուս նկարիչների պատկերների հաւաքական ցուցահանդէսը: Ցուցադրված են 200-ից աւելի նկարներ: Վիէննացիները ցուցահանդէսին վերաբերվում են մեծ ուշադրութեամբ:

Երեկոյեան ժամը 6-ին, Էկկարտսաուից Շէնբրուն եկան աւտօմօբիլով Վիլհէլմ թագաւորը և արքիդուքս Ֆրանց-Ֆէրդինանդը: Պալատի առաջ բազմամարդ ժողովուրդը եռանդով ողջունեց իր կայսրին: («Հ. Գ.»)

Վիէննա, 24 հոկտեմբերի

«Fremdenblatt»-ը հաղորդում է Էկկարտսաուից, որ գերմանական կայսրի այցելութիւնը հերցգերցոգ Ֆրանց-Ֆէրդինանդին սկզբնական դիտաւորութիւնների համաձայն պէտք է բոլորովին մասնաւոր, որսորդական զբօսանքի բնաւորութիւն կրէր, բայց յետոյ Ֆրանց-Ֆէրդինանդը հրաւիրեց Ֆրանց-Յօսէփ կայսրին իր ամրոցը տեսնելու: Դրա շնորհիւ քննութեան ենթարկվեց երկու միապետների հանդիպման հարցը: Սակայն այդ մտքից հրաժարվեցին, որովհետև Ֆրանց Յօսէփ կայսրը գտնվում էր Բուդապեշտում: Յետոյ վերջին դէպքերի ազդեցութեան տակ, գերմանական կայսրը ցանկութիւն զգաց այցելել Ֆրանց Յօսէփ կայսրին և ինքը առաջինը հարց զարթեցրեց այդ մասին:

Երբ Վիէննայի արքունիքը ուրախութեամբ ողջունեց գերմանական կայսրի այդ նախաձեռնութիւնը, Վիլհէլմ կայսրը վճռեց կարճ ժամանակով գնալ Վիէննա: Այդ՝ թէև կարճատև՝ այցելութեանը պէտք է անկասկած քաղաքական նշանակութիւն վերագրել: Արդէն լոկ հանդիպման փաստի վրա քաղաքական շրջաններում նայում են իբրև սերտ հաստատութիւն դաշնակցական յարաբերութիւնների: («Հ. Գ.»)

Բերլին, 20 հոկտեմբերի

Ճգնաժամը մօտենում է: Իշխան Բիւլօվը անձնատուր չէ լինում կայսրի և կրօնպրինցի համոզեցուցիչ խոստումներին, որոնք խօսեցին նրա հետ ամբողջ ժամերով, և պնդում է իր հրաժարականը: Պարլամենտական շրջաններում չափազանց դժգոհ են պաշտօնական անբովանդակ հաղորդագրութիւնից և պատրաստվում են որոտընդոստ ճառեր արտասանել իշխան Բիւլօվի և կայսր Վիլհէլմի դէմ:

Մամուլը կանցլէր Բիւլօվի հաւանական յաջորդն է համարում կ. Պօլսի դեսպան Բիբերշտէյնին կամ կայսրի անձնական ադիւտանտ գեներալ Մակենզենին:

Իշխան Բիւլօվը իր հրաժարականի անհրաժեշտութիւնը պատճառաբանում է նրանով, որ տեղեկական մամուլը նրան ծաղրի առարկայ կը դարձնի, եթէ նա այդպեսակ սկանդալից յետոյ մնալու լինի կանցլէրութեան պաշտօնում:

Ֆրանսիական դեսպան Կամբօնը բա-

ղոքի յիշատակագիր է ներկայացրել գերմանական մինիստրութեանը Վիլհէլմ կայսրի մերկացումների առիթով։ Այդ յիշատակագրի բովանդակութիւնը առայժմ մնում է իբրև դիպլոմատիական գաղտնիք։ («Р. С.»)

—

Բերլին, 24 նոյեմբերի

Րէյխստագի նիստի վերջում նախագահ Շտօլբերգ հաղորդեց, որ Վիլհէլմ թագաւորի խօսակցութեան վիճաբանութիւնները նշանակված են երեքշաբթի օրը։ («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 20 նոյեմբերի

Զօրանոցում պատահած երէկվայ դէպքին յուզիչ նշանակութիւն են վերագրում։ Կալանաւորվածները յայտնում են, որ նրանց գայթակղեցրին զօրքերից բոլորովին դուրս գտնվող դրդիչները։ Այդ դրդիչների պրօպագանդան ամենից աւելի աջողութիւն ունեցաւ Թաշքիշլի զօրանոցում ապրող երեք բատալիօնների և կայսերական գվարդիայի երկրորդ զօրամասի զինւորների մէջ։

Այդ զօրամասերը աստիճանաբար կը փոխարինվեն գաւառներից եկած սահմանադրութեանը հաւատարիմ զօրքերով։

Դրութիւնը կրիտիքական է։ Ժողովրդական մասսաներում սահմանադրական գաղափարները դեռևս խոր արմատներ չեն ձգել, ժողովուրդը դարձեալ միևնոյնն է, ինչ որ էր մինչև այժմ։ Կառավարութեանը նա այնքան էլ հիմնաւոր և բաւականաչափ եռանդոտ չէ համարում։

Ամեն մի, ամենաչնչին անգամ, միջադէպ ընդհանուր սարսափի պատճառ է դառնում, կրպակները իսկոյն փակվում են։ Մինչդեռ երկիւղների առիթները չեն սպառվում։

Կայսերական գվարդիայի երկրորդ զօրամասի հրամանատար Շեֆքեթ-փաշան հեռացված է պաշտօնից և նրա տեղը նշանակված է գլխաւոր շտաբից Ջեվադ-փաշան։

Սուլթանական յատուկ իրադէով միևնոյն զօրամասը անմիջապէս ենթարկվում է զինւորական մինիստրի իրաւասութեանը։

«Թերջիմանը» իր առաջնորդող յօդուածում այն միտքն է արծարծում, որ օֆիցէրները անհրաժեշտօրէն պէտք է զբաղվեն իրանց զինւորներին քաղաքական դաստիարակութիւն տալով, որովհետև այդ է միակ միջոցը սահմանադրական սկզբունքները երկրում պրօպագանդա անելու համար։ («Р. С.»)

—

Կ. Պօլիս, 24 նոյեմբերի

Ռուսաց, անգլիական և ֆրանսիական առաջին թարգմանները երէկ հաղորդեցին Բ. Դրան այն միջոցների մասին, որպիսիները ձեռք են առել նրանց կառավարութիւնները Սօֆիայում, և այն պատասխանի մասին, որ բուլղարական կառավարութիւնը ուղարկեց Ռուսաստանի, Անգլիայի և Ֆրանսիայի առաջարկութեան, որով վկայվում է Բուլղարիայի խաղաղասիրական տրամադրութիւնը, նաև այն, որ Բուլղարիան ձեռնարկել է պահեստի զինւորներին արձակելու գործին։

(«Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 20 նոյեմբերի

Երիտասարդ-Թիւրքերը ագիտացիա են մղում բալկանեան բոլոր պետութիւններից դաշնակցութիւն կազմելու Թիւրքիայի ղեկավարութեամբ։

Երիտասարդ-Թիւրքերը նոր մերկացումներ են անում։ Պարզվում է, որ երբ սուլթանը և Թեվֆիկ-փաշան կազմել են Բուլղարիայի Ֆերդինանդի նամակի պատասխանը այնպիսի արտայայտութիւններով, որ եթէ այդ պատասխանը թագաւորի ձեռքը ընկնէր, պատերազմը անխուսափելի կը դառնար։ Հաւատացնում են, որ սուլթանը յոյս ունէր, այնպէս, ինչպէս որ այդ տեղի ունեցաւ 1876 թւին, օգտվել պատերազմից և վերացնել սահմանադրութիւնը։

Պատահաբար այդ նամակի բնագիրը ընկնում է երիտասարդ-թիւրքերի ձեռքը։ Երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտը, ինչպէս ասում են, պատրաստվում է սուլթանին գահընկէց անել։ Պարլամենտը բացվելուն պէս մինիստրները և բոլոր նահանգապետները կը փոխարինվեն երիտասարդ-թիւրքերի կուսակցութեանը պատկանող անդամներով։

Դիպլոմատիական շրջաններում ստացված լուրերի համաձայն, ռուսաց դեսպան Զինօվիեվը յետ է կանչվում Կ. Պօլսից։ Նրա տեղ նշանակվում է արդարադատութեան մինիստր Մուրավիեվը։ («Кс.»)

—

Թաւրիզ, 24 նոյեմբերի

Թէհրանից ստացված կարգադրութեան համաձայն, Ռուսաստանից եկող ճանապարհորդներին և ստացվող ապրանքները կրկին չեն թոյլատրում մտնել երկրի ներսը։

Մարանդայում Սուջայի-Նիզամի որդին նոր օժանդակ զօրքեր է սպասում Թէհրանից։ («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 20 նոյեմբերի

Թաւրիզցիները շրջաբերական հեռագրով դիմել են պետութիւնների ներկայացուցիչներին՝ խնդրելով Թաւրիզին վերաբերող գործերի մասին բանակցութիւն վարել Ատրպատականի ժամանակաւոր կառավարութեան հետ, որովհետև կենտրօնական կառավարութեան պատրաստութիւնները նրանց համար ընդունելի չեն։

Շահի առաջին քարտուղար սահմանադրական Վէքիլ-Դօվլէն կալանաւորված է շահի հրամանով և ենթարկված 600 ճիպոտի հարուածների։ Նա մահամերձ ընկած է Բաղէ-շահի բանտում շղթայակապ։ Նրա որդուն ուզում էին պատժել, բայց նա կարողացել է փախչել։

Կառավարութիւնը պաշտօնապէս դիմել է գերմանական դեսպանին բողոքելով, որ գերմանական օֆիցէրները մասնակցում են Թաւրիզի խռովութիւններին ու ղեկավարում ապստամբների գործողութիւնները։ Դեսպանը պատասխանել է. «Կալանաւորեցէք և պատժեցէք»։ («Р. С.»)

—

Պարիզ, 20 նոյեմբերի

Նոյեմբերի 19-ին այստեղ եկաւ մի պատգամաւորութիւն, ուղղափառներից և մահմեդականներից, ընտրված Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի ամբողջ ազգաբնակութիւնից, մեծ պետութիւններին երկրի աննեկսիայի առիթով բողոք ներկայացնելու։ Պարիզից պատգամաւորութիւնը կը գնայ Լօնդօն և Պետերբուրգ։ Պատգամաւորութիւնը հաղորդել է Ֆալիէրին, որ, իր ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, Աւստրիան վճռել է Բօսնիայում ամնիստիա մտցնել։ («Б.»)

—

Պարիզ, 24 նոյեմբերի

Հաւասի գործակալութիւնը հաղորդում է, թէ հէնց որ Բերլինի կաբինետի վերջին պահանջների վերաբերմամբ իշխ. Ռադօլինի արած քայլի հիման վրա սկսվեցին բանակցութիւնները Գերմանիայի հետ, Պիշօնը հասկացնել տուեց, որ թէև նա խիստ կերպով կանգնած է մնում Գերմանիայի առաջարկած միջնորդ դատարանի հողի վրա, այնուամենայնիւ նա պատրաստ է Բերլինի կաբինետի համաձայնութեամբ մշակել այնպիսի ֆօրմուլա, որտեղ երկու կառավարութիւններն էլ միաժամանակ կը յայտնէին, որ ցաւում են սեպտեմբերի 12-ին կատարված դէպքի և երկու կողմից գործված բռնութեան համար։ Պիշօնը ապա աւելացրեց, որ չի ընդունի այնպիսի ֆօրմուլա, որտեղ միայն ֆրանսիական կառավարութիւնը ցաւակցութիւն յայտնելիս լինէր։ Նոյեմբերի 23-ին, Պիշօնի և իշխ. Ռադօլինի միջև տեղի ունեցած խօսակցութեան ժամանակ, իշխանը յոյս է յայտնել, որ միջնորդ դատարանով հարցի լուծումը հնարաւորութիւն կը տայ երկու կառավարութիւններին կարգաւորել Կազաբլանկի միջադէպը։ Պիշօնը պատասխանել է, որ ինքն էլ չէ կարել երբեք իր յոյսը, որ կընդունվի այնպիսի որոշում, որը հաւասարապէս պատւաւոր կը լինի երկու երկիրների համար։

Հաւասը հրատարակել է մի հեռագիր Բերլինից հետևեալ բովանդակութեամբ. «Ֆրանսիական կառավարութիւնը, ցանկանալով Կազաբլանկի գործի առիթով նոր ապացոյց տալ իր քաղաքականութեան լոյալ լինելու մասին, վճռել է հաղորդել գերմանական կառավարութեանը ոստիկանական կօմիսար Բօրդի զեկուցագիրը սեպտեմբերի 12-ի անցքերի առիթով։ Քաղաքը ֆրանսիական զօրքերով գրաւելու ժամանակ Բօրդը նշանակված էր ֆրանսիական հիւպատոսարանին կից։ Նրա տուած զեկուցումը, համաձայն պարիզեան կաբինետի նախնական որոշման, պէտք է հաղորդվէր միայն միջնորդ դատարանում, բայց կը հրատարակվի միայն Պարիզում, երբ այդ մասին կը յայտնվի ի գիտութիւն գերմանական կառավարութեան»։

(«Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 24 նոյեմբերի

Երէկ, կառավարիչ սենատի յատուկ ատեանում սկսվեց երկրորդ Պետական Դումայի նախկին անդամներ Ժիգիլովի, Զոհրաբեանի, Սալտիկովի և հօմարի գործի քննութիւնը, որոնք մեղադրվում են քրէական պատժագրքի 102-րդ յօդուածով «դումայական սօց.-դեմօկրատական» յանցաւոր ֆրակցիային պատկանելուն համար։

(«Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 24 նոյեմբերի

Դրէզդէնից և Սաքսօնիայի շատ տեղերից հաղորդում են երկրաշարժի մասին։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 24 նոյեմբերի

Սենատը, քննելով առաջին Դումայի նախկին անդամների վճռաբեկ բողոքագիրը, թողեց այդ անհետևանք։

(«Հ. Գ.»)

ԹԻՒՐՔԱՀԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐ

(Շահեկան դէմքեր)

—

Թերևս «Մշակի» ընթերցողներուն բաւական հետաքրքրաշարժ ըլլայ թիւրքահայ պատգամաւորներու մէջ ծանօթանալ անոնց, որ գրական հրապարակի վրայ ու տարբեր գործունէութիւնով անուն մը ունեցած են կամ թէ անուն մը ունին։

Անոնց մէջ, տարիքի երիցութեան կարգով, առաջինն է Մինաս Չերազ, որ իր հանրային գործունէութիւնը սկսած է ուսուցչութիւնով մի փոքր ժամանակ, ընդհատած մինչև Կեդրոնական վարժարանի բացումը, ուր եղած է անօրէն ուսուցիչ չորս տարի ու այնուհետև գտնուած է Եւրոպա 1890—1908, այնուհետև դարձած Կ. Պօլիս սահմանադրութեան հռչակումի առթիւ։

Իբրև գրող, իր սկզբնական գործերն եղած են գրական, լեզուական վիճաբանութիւններ, ամփոփուած յետոյ առանձին հատորներու մէջ։ Իր պաշտպանած նիւթերը այժմ, ընդհանրապէս, կորսնցուցած կը համարուին իրենց թարմութիւնը։ Այնուամենայնիւ կը կարդացուին իբրև թարմ տաբիքի արտադրութիւններ, ուր ոգևորութիւն և աշխոյժ հաւասարապէս կերևին. իրենց նկարագիրն է ճոռոմութիւն—գլխաւոր կնիքը ժամանակին—և փայլուն խորագիրներ թեթև նիւթերու վրայ, օրինակ «Փրիչ և սուր» հատորը, ուր սուրի համար ոչինչ կը գտնէք։

Դոկտոր Տաղաւարեան.—Իր ուսումը աւարտած է Եւրոպայի մէջ, երկրագործական և բարձրագոյն ուսմանց վկայականներով դարձած է Կ. Պօլիս և հանրային կեանքի մէջ մտած ուսուցչութեան պաշտօնով։ Միևնոյն ատեն՝ հրատարակած է գիտական հանդէս մը՝ «Գիտակ շարժում»։ Յետոյ, տեսնելով որ գիտութիւն և ուսուցչութիւն տակաւին մեծ ասպարէզներ չեն Կ. Պօլսում, դարձած է Եւրոպա՝ ֆրանսական մայրաքաղաքը և բժշկութիւն ուսած։ Բժ. Տաղաւարեան հիմա այդ անունովը ծանօթ է առաւելապէս։ Բայց և այնպէս, ատիկա արգելք մը չէ զբաղելու հանրային գործերով։ Այդ շրջանին մէջ հրատարակած է «Առողջաբանութիւն» անունով ստուար հատոր մը, և հատորիկներ, պատմական քննադատութիւն մը մեր նշագիրներու գիւտի մասին, վարձատրուած Իզմիրեանց կտակի յանձնախումբէն։ Վերջերս ալ գրած է հատորիկներ, «Կաթողիկոսութիւն» և «Պօլսոյ հայք»։ Առաջինին մէջ — «Կաթողիկոսութիւն» — պատմական ամփոփ տեսութենէ մը ետքը, առաւելապէս կը ջատագովէ Իզմիրլեանի և Դուրեանի ընտրականութիւնը, ուժգին քննադատելով, հարուածելով Օրմանեանը։

Ա. Չօպանեան.—Կեդրոնական վարժարանի առաջին շրջանի աւարտական, որ դպրոցէ տակաւին դուրս չելած՝ գրողի անուն ունէր հրապարակի վրայ։ Իր սկզբնաւորութիւնը փայլուն եղած է։ Այդ օրերուն գրական հատորներն են «Թղթի փառք» և «Պետրոս Դուրեան», որոց մասին մինչև այդ օրը բռուած չէր այդքան բան, կենսագրական ու գրական-քննադատական։

Երբ ազգային յեղափոխական դէպքերը այլևս կեանքը անտանելի կը դարձնէին Կ. Պօլսում, պ. Չօպանեան վերջնականապէս հաստատուեցաւ Ֆրանսա։ Իր տաղանդին ու գրական գործունէութեանը նպաստաւոր հող մըն էր այդ նոր հայրենիքը, և երիտասարդ գործիչը փայլեցաւ զանազան արտադրութիւններով։ Իր «Անահիտ»-ներու հետ զբաղեցաւ թարգմանութիւններու և ատոնցմով առիթ տուեց Ֆրանսայի՝ ծանօթանալ հայ մտքի արտադրութիւններէն այնպիսիները, որոնք ցեղային խկատիպ յատկութիւններ ունին։ Այս կարգի աշխատութեանց մէջ եզական գիրք և իր առանձին տեղը ունի երիտասարդ գրագէտը։

Հոգևորական պատգամաւորներու մէջ, իբրև մտաւորական անձնաւորութիւններ, իրենց յատուկ տեղը ունին՝ արմաշական պատգամաւորները, որոնք են՝

Գրիգորիս վար.—Սանասարեանցի մէջ ստացած իր ուսումը ու յետոյ Գերմանիոյ մէջ հետևած մեքենականութեան։ Իբրև անձնաւորութիւն, յարգանքի արժանի է իր անբասիր կեանքովը, իր անկեղծ մարդու ոգևորութիւնովը ազգային գործերուն մէջ։ Գրականութենէ աւելի՝ գործի մարդը կայ իր մէջ։

Սահակ վար. Օտապաշեան.—Սեբաստացի, Արմաշի մէջ ստացած իր հոգևորական ուսումը։ Երեք-չորս տարի Սեբաստիոյ Պետրոս եպիսկ. առաջնորդին իբրև օգնական գործած է նոյն նահանգին մէջ. առանձին գործունէութիւն ունեցած է Մարզուանի մէջ, և մէկ ամիսէն աւելի է, որ Սամսոնի առաջնորդութեան կոչուած է։

Դրական միտք մըն է, հարթ գետնի վրայ հոսող ջուրի մը պէս, որ ծփանք չի հաներ, այլ իր ընթացքը կը շարունակէ ուղիղ և անծալք։ Իր թաւ ու գոռ ձայնին պէս՝ ոյժով ճամբայ կը բանայ իր որոշումներու։ Չի գրգռուիր, բայց ներքնապէս փրփրոտ է։

Թորգոմ վար. Գուշակեան.—Արմաշական ուսանող. մինչև տարի մը առաջ փոխ-տեսուչ նոյն վանքին ու այնուհետև առաջնորդ Սեբաստիոյ։ Աղմուկէ հեռի կը պահէ զինքը և սակայն իր գործերուն մէջ է։ Թէև գրչի շատ քիչ արտադրութիւններ դուրս տուած է, այլ ինչ որ երեւցած է՝ մատնանիշ կընեն իր մէջ կուռ գրչի մարդ մը, ու, բարեկամներուն խոստովանութեամբը, ապագայ պիտի ունենայ։

Երուանդ վար.—Կարճուկ հոգևորական մը, արմաշական. քանի մը ամիսէ ի վեր առաջնորդ Երզնկայի։ Հեզիկ երևոյթ մը ունի, կամ աւելի ճիշտը՝ իր հովուութեանը ներքև գտնուած ժողովուրդին ցաւերովը այնքան համակուած, որ կարծես խեղդուած է անոնց մէջ, անոնց ձայները կը լսէ իր ներքին աշխարհին մէջ, անոնց հետ է մշտատևօրէն։ Նստէ իր քովը, խօսէ զինքը, խօսեցուր և լսէ…։ Եթէ իր արտաքինէն դատես, պիտի սխալուիս անտարակոյս։

Պարգև վարդ. — Պատգամաւոր արմաշականներուն մէջ՝ ամենէն աւելի երիտասարդը։ Նոր մտած հանրային գործունէութեան մէջ իբրև առաջնորդ Բաբերդի, ցոյց կուտայ, որ ինքն ալ իր եղբայրներուն մէջ հարազատ մըն է։

Անոնց մէջ ու անոնցմէ դուրս, հոգևորական պատգամաւոր ունինք Եմմանուէլ վար., Տրապիզոնի առաջնորդ տարիէ մը ի վեր։ Անկէ առաջ գտնուած է Բայազիտ բաւականապէս ու փորձանքներէ անցած։ Նոյնպէս գտնուած է Երիզա և գոհ թողած ժողովուրդը։ Արթուն մարդու մը տպաւորութիւնը կը թողու. ծայր աստիճան բարեկիրթ և քան գիտցող թիւրքահայ բացատրութիւններով, որով կուզուի ըսել թէ մարդ մը ինչ պարտականութիւններ ունի և թէ ինչ ձևով կը կատարուին։ Ինքը էնկիւրցի է, կաթոլիկ հայու զաւակ։ Ուսած է Պադուա ու յետոյ դարձած իր մայր եկեղեցիին ծոցը։

Գնէլ վարդապետ.—Լաւ արմաշականներէն է նոյնպէս այդ երիտասարդ վարդապետը, որ հազիւ թէ պատրիարք. փոխանորդի պաշտօնով հասած էր Մուշ, Բուլգարիայէն գրուած նամակ մը, ծանր պարունակութեամբ վարդապետի հասցէին, անցաւ ոստիկանութեան ձեռքը։ Կառավարութիւնը իսկոյն հեռագրաւ դադրեցուց զանի իր պաշտօնի սկզբաւորութեանը մէջ, անջատեց որևէ հաղորդակցութենէ և տարիներով անգործութեան դատապարտեց երիտասարդ այդ ոյժը։

Հայր Ն. Խարախանեան.—Մշեցի և տարիներով Մուշի առաջնորդ։ Ինքն է որ՝ Իզմիրլեանի հետ փակուած մնաց Երուսաղէմի վանքը, հեռացուած ազգ. ռեֆցէ գործունէութենէ։ Սահմանադրութեան առթիւ դարձած Կ. Պօլիս, և հիմա պատգամաւոր Մուշի։

Գերազանցօրէն աղնիւ մարդ մը. անկեղծ ճանչցուած ցարդ իր բոլոր գործերուն և վարած կեանքին մէջ։ Անբասիր, մաքուր եկեղեցականի համբաւ կը վայելէ. հանրութիւնը մեծ վստահութեամբ ու համակրանքով վերաբերուած է դէպի ինքը. հաւատացած իր խօսքին, իր գործքին, հաւնած իր կեանքին, իր վարմունքին։ Եպիսկոպոսէ մը աւելի յարգանքի մէջ է, նոյնիսկ հոգևորական գործերու մէջ։

Հանդարտ, խաղաղ արտաքինի մը տակ կը պահէ հայրենիքի սիրով միշտ տաք սիրտ մը. ու ամեն բանէ աւելի մշեցի է։ Մեր եկեղեցիին, մեր հայրենիքին բոլոր հարցերու մասին որոշ գաղափարներ ունի. անկախ է իր ունեցած գաղափարներուն մէջ, թէև չըլլան անոնք պոռթկացող։

Աշխարհական պատգամաւորներուն մէջ ունինք լաւ անձնաւորութիւններ, վաճառական, գրագէտ, ուսուցիչ, խմբագիր, լեզուագէտ։ Ռուսահայոց համար, բնականաբար, ամենէն հետաքրքրականը ըլլալով Պօլսոյ երեսփոխանութեան ներկայացուցիչ պատգամաւորը՝ կը փութամ քանի մը տողով ծանօթագրել զինքը։

Իր անունն է Ստեփան Թելլեան, ակնցի. զաւակ ընտանիքի մը, որ յայտնի արձանագրութիւններով եօթը հարիւր տարուան հնութիւն մը ցոյց կուտայ։ Կորովի մարդ մըն է, զարգացումէ զուրկ, այլ ողջամիտ, խօսքի ու գործքի մարդ։ Ինքն է որ երբ Կ. Պօլսի երեսփոխանութեան ընտրելիները իրարու հետ ձեռնթափ եղան՝ ինքզինքը պատգամաւոր ներկայացուց և հրապարակաւ խօստացաւ երեսփոխանութեան կամքն ու յայտնի փափագը տանիլ Էջմիածին՝ Իզմիրլեանի ու Դուրեանի ընտրութիւնը յաջողցնելու։

Զմռնում Յակոբ-Աշոտ սրբազանը, Դուրեանի ներկայացուցիչ. տարեց եպիսկոպոս մը, խեղճիկ ալրած. Դանիէլ վարդապետ Յակոբեան, առաջնորդ Ադրիանուպոլսի, և քահանաները՝ իրենց կարգին լաւ անձնաւորութիւններ։

Պատգամաւոր թղթակից «Արևելքի», Միլքոն Կիւրճեան՝ Հրանտ ծածկանունով աւելի ծանօթ. պարզ թղթակից «Մանզումէի Էֆքեարի» Յակոբ Տէր-Յակոբեան և Արամ Անտոնեան՝ «Ժամանակ» նոր հրատարակուած թերթի։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

—

Նոյեմբերի 24-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին, Թիֆլիսի առաջնորդարանում տեղի ունեցաւ մի խորհրդակցութիւն թիւրքահայ ռուսահայ ու պարսկ. 52 պատգամաւորների մասնակցութեամբ, որոնցից 17-ը թիւրքահայ կրօնաւորներ էին։ Խորհրդակցութեան նպատակն էր ծանօթանալ իրար հետ և մտքերի փոխանակութիւն ունենալ կաթողիկոսական թեկնածուների մասին։

Թիմական առաջնորդ Սաթունեան արքեպիսկոպոսը, ժողովը բանալով, մի ընդարձակ ճառով բացատրեց Էջմիածնի դերը և արդի կացութիւնը, կաթողիկոսի նշանակութիւնը և ժողովրդական ներկայացուցիչ պատգամաւորների պարտականութիւնները, ապա առաջարկեց, ժողովը ղեկավարելու համար, ընտրել ատենապետ։ Ընտրվեց Մինաս Չերազ։

Նախ քան հերթական խնդրին անցնելը, ատենապետը թոյլտւութիւն է խնդրում առաջարկել ժողովին Իզմիրլեան արքեպիսկոպոսի պատրիարք ընտրվելու համար շնորհաւորական հեռագիր ուղարկել պատգամաւորների կողմից։

Առաջարկը ընդունվում է ծափահարութեամբ և ուղարկվում է հետևեալ հեռագիրը.

«Նորին սրբազնութեան Իզմիրլեան արքեպիսկոպոսին, պատրիարքարան հայոց։

«Մեր նախագահութեամբ գումարված թիւրքահայ, ռուսահայ և պարսկահայ կաթողիկ. ընտրութեան եկեղեցական և աշխարհական պատգամաւորները, թւով 52 հոգի, ջերմագին կը շնորհաւորեն ձեր ընտրութիւնը ի գահ պատրիարքութեան։

«Նախագահ՝ Սաթունեան արքեպիսկոպոս

«Ատենապետ՝ Մինաս Չերազ»։

Այնուհետև ժողովը անցնում է իր հերթական զբաղմունքին՝ կաթողիկոսական խնդրին։

Հ. Առաքելեան ցանկութիւն է յայտնում, որ ներկայ գտնվող՝ Կ. Պօլսի թեմի պատգամաւորը կամ ազգային երեսփոխանական ժողովի ներկայացուցիչները ծանօթացնեն ժողովականներին Կ. Պօլսի ազգային ժողովի տրամադրութիւնը կաթողիկոսական թեկնածուների նկատմամբ։

Մինաս Չերազ ծանօթացնում է ազգային ժողովի նիստերի որոշումների հետ, որից երևում է, որ նրանք բացարձակօրէն ընդունել են նախ՝ Իզմիրլեանի և ապա Դուրեանի թեկնածութիւնները, միանգամայն բացասելով Օրմանեանի թեկնածութիւնը մինչև իսկ քուէարկութեան (?) ցանկից։

Ա. Չօպանեան նկատում է, որ երեսփոխանական ժողովի կարծիքը կրկնութիւն էր ամբողջ հայութեան բաղձանքի ազգային ժողովը միայն նուիրագործեց հանդիսաւորապէս ազգի ձայնը։ Ճառախօսի կարծիքով, Իզմիրլեանի վրա կանգ առնելով ազգը իր երախտագիտութիւնն ու հիացմունքն է արտայայտում դէպի այդ մեծ հայը, որի անցեալը ամենքին յայտնի է։ Ապա բացատրում է, թէ ինչու ազգային ժողովը կանգ առաւ նաև Դուրեանի վրա. որովհետև Դուրեանը իր մտքով ու զգացմունքներով գրագէտ է լաւագոյն մտքով, հմուտ ու անբասիր եկեղեցական է, առաջնակարգ ուսուցիչ և ոչ միայն ուսուցիչ, այլև կառավարիչ ու ղեկավարող։

Յաջորդ ճառախօսը (վարդապետ) ծանօթացնում է ժողովականներին՝ թէ Դուրեանը դեռ ևս աբեղայութեան շրջանում ինչ յարգանք է վաստակել Նիկոմիդիայի թեմում 10 տարվայ ընթացքում, թէ ինչպէս Արմաշում աշակերտների պաշտաման տարիքն էր 7 տարի։ Ճառախօս հայրը ապա, շեշտելով որ սխալ է այն կարծիքը, թէ Դուրեանը վարչական մարդ չէ, աւելացնում է. «Նա քաղցր կառավարելու բնաւորութիւն ունի, երբէք ըեկլամի մարդ չէ եղել, փախել է համբաւից։ Ահա թէ ինչու նա լաւ չէ ճանաչված»։

Հ. Առաքելեանը ցանկութիւն է յայտնում լսել նաև Թիւրքիայի գաւառական երեսփոխանական ժողովների ներկայացուցիչներին, իմանալ թէ ինչ մանդատ են ստացել նրանք։

Խաչատրեանը (Կարնի պատգ.) նկատում է, որ գաւառները տարբեր կարծիք չունեն Պօլսի երեսփոխանական ժողովից։ Կարնի ժողովուրդը բացի Իզմիրլեանից ուրիշին ի նկատի չէ առել։ Դուրեանի վերաբերմամբ այստեղ ասվածների առաջին մասին միանգամայն համաձայն են. ինչ վերաբերում է վարչական հմտութեան, այդ համոզումը դեռ ևս կազմված չէ։ Իր 3 ամսվայ պատրիարքական տեղապահութեան շրջանում վարչական ու էներգիայի տէր մարդ ցոյց չը տուեց իրան, մինչդեռ այդ խառնաշփոթ վիճակում նա ահագին պատասխանատւութիւն և պարտականութիւն ունէր կատարելու։

Մի շարք ճառախօսներ, գլխաւորապէս հոգևորականներից, առարկում են Խաչատրեանին, միանգամայն իրաւացի կերպով նկատելով, որ այդ 3 ամսվայ խառնափնթոր ժամանակում Դուրեանը արել է այն, ինչ որ կարելի էր անել, և որ անարդարութիւն կը լինէր քննադատել մէկին իր 3 ամսվայ գործունէութիւնը վերցնելով։

Գնէլ վարդապետը, որ, լինելով պատրի-

արքարանի պաշտօնեայ, լաւատեղեակ է գործերին, նկատում է, որ Դուրեանը պատրիարքական տեղապահ եղաւ անցողական շրջանում և չունեցաւ սահմանադրութեան օգնութիւնը լիովին իր հետ: Չը նայելով դրան, նա կալմեց Նպաստից ու գաղթականաց յանձնաժողովներ, գաւառներից տեղացող դանգատների առիթով դիմումներ արեց կառավարութեան: «Մի ամիս է միայն, որ ստացված են կաթողիկոսական պատգամաւորների ընտրութիւնների թղթերը, և եթէ մենք այսօր այստեղ ենք, նրա վարչական հմտութեանն ենք պարտական»:

Կիւրճեանը («Արևելքի» խմբագ.) գլխաւորապէս կանգ է առնում Դուրեանի թեկնածութեան վրա: «Եթէ նրա վարչական ընդունակութիւնների համար, ասում է ճառախօսը, ջերմաչափ ընդունենք նրա 3 ամսվայ տեղապահութիւնը, այդ ճիշտ չի լինի, քանի որ Դուրեանը տեղապահութեան այդ շրջանում գործակից չունէր ոչ կրօնական և ոչ քաղաքական ժողովները, որոնք քայքայված էին: Ես չեմ վերցնի ոչ նրա տեղապահութիւնը և ոչ էլ Իզմիրի առաջնորդութիւնը. նրան կը վերցնեմ ինքն իր մէջ. նա հաստա միտք է, մեծ ոյժ է և ժամանակի ոգին ըմբռնող: Այդ է նրա արժանաւորութիւնը. ահա թէ ինչու Իզմիրլեանի կողքին կը դրվի Դուրեան եպիսկոպոսը»:

Հ. Առաքելեան (Շուշու պատգ.) նախ խօսում է այն անհաւասարութեան մասին, որ տիրում է Թիւրքիայի և Ռուսաստանի հայերի ձայների միջև կաթողիկոսական ընտրութեան հարցում: Ապա բացատրում է, թէ ինչու այժմ առաջ է քաշված Իզմիրլեանի ու Դուրեանի թեկնածութիւնները, որոնց ինքը պաշտպանում է: Հ. Առաքելեանը յայտնեց, որ եթէ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանը դեռ կենդանի լինէր, այսօր նա կը լինէր միակ արժանաւորագոյն թեկնածուն կաթողիկոսական գահի համար և միահամուռ կընդունվէր թէ Թիւրքիայի, թէ Ռուսաստանի և թէ այլ երկիրների հայութեան կողմից:

Ժողովը բուռն ծափահարութիւններով ընդունեց այդ խօսքերը:

Ս. Յարութիւնեան չափազանց խիստ և անարդարութիւն է համարում վարչական հմտութիւն պահանջել Դուրեանից 3 ամսվայ տեղապահութեան համար: Միանում է Իզմիրլեանի և Դուրեանի թեկնածութիւնը առաջարկողներին: Ապա ժողովականների ուշադրութիւնն է հրաւիրում ընտրութեան եղանակը փոխելու և գաղտնի քուէարկութիւն մտցնելու հանգամանքի վրա:

Թիֆլիսի առաջնորդը շեշտում է, որ Իզմիրլեանը բարձր է ամեն խօսքերից, որ նա պաշտպանութեան կարօտ չէ, և անցնում է Դուրեանի թեկնածութեանը, յիշելով որ նրա մասին Պօլսից եկողները ասում էին, որ նրա վարչականութիւնը դեռ ևս տեսնված չէ: Այնուամենայնիւ պատգամաւորների տուած ծանօթութիւններից յետոյ ինքն ևս խոնարհվում է Իզմիրլեանի և Դուրեանի առաջ: Ապա գաղտնի քուէարկութեան առիթով շեշտում է, որ ոչ մի վտանգաւոր բան չէ տեսնում ինքը, քանի որ Թիւրքիայից եկող պատգամաւորները կըրկնակի աւելի են միւս պատգամաւորներից, ուրեմն ապահովված են այդ երկու թեկնածուները: Առաջնորդը վերջացնում է իր խօսքը ասելով. «Իմ ձայնը ուրախութեամբ տալիս եմ Իզմիրլեանին, ուրախութեամբ տալիս եմ նաև Դուրեանին, որովհետև ուրիշ յարմարագոյնը չը կայ: Բայց ես կը ցանկանայի, որ կաթողիկոսը լինի Իզմիրլեանը»:

Մելեան քահ. չը հետաքրքրվելով հանդերձ գաղտնի կամ բացարձակ քուէարկութեան արդիւնքի մասին՝ շեշտում է, որ առաւելապէս հոգևորականների համար, որոնց մեղադրում են դասակարգային շահերի մէջ, ցանկալի է, որ ընտրութիւնը լինի բացարձակ: Ուստի բողոքում է գաղտնի քուէարկութեան դէմ:

Հ. Առաքելեան ի նկատի առնելով, որ ընտրող ժողովուրդը, համաձայն բացարձակ քուէարկութեան, տուել է իր պատգամաւորներին մանդատներ, գտնում է, որ կարելի էր այս անգամ գոնէ խնդրել, որ չը գործադրվի գաղտնի քուէարկութեան եղանակը, բայց համարում է ուշ, ուստի առաջարկում է օգտվել այն հանգամանքից, որ գաղտնի քուէարկութիւնը վերաբերում է միայն երկանուն ցանկին, և կազմել քառանուն ցանկը այնպէս, որ ապահովված լինեն Իզմիրլեանի և Դուրեանի թեկնածութիւնները:

Ա. Ահարոնեան Թիֆլիսի առաջնորդի ակնարկը՝ Դուրեանի անվարչական լինելու մասին՝ իր հասցէին ընդունելով, շտապում է բացատրել, որ ինքը այդ մասին ասել է միայն իբրև տպաւորութիւն, որը փաստերով կարող էր հաստատվել կամ փարատվել: «Այդ փաստերը ծվ պիտի տար,—հարցնում է ճառախօսը,—եթէ ոչ ամենից աւելի լաւատեղեակ Թիւրքահայ պատգամաւորները: Եւ երբ ես լսում եմ կենդանի խօսքը և ճշմարտութիւնը նրա մասին, տեղիք չունեմ կասկածելու: Ես կողջունեմ նրան, եթէ միայն նա շիտակ է, անկեղծ դեմօկրատ, այլ ոչ դէմագօգ: Եթէ այդպէս է, որ հաւատում եմ, փոյթ չէ որ վարչական վառ բնոյթ չունի: Մենք վստահօրէն կը քուէարկենք Իզմիրլեանին և Դուրեանին»: Ապա զարմանք է յայտնում, որ ոչ ոք ուրիշ թեկնածուի մասին ժողովում չը խօսեց: Առաջարկում է միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի Իզմիրլեանը անպատճառ հաստատվի իբրև ամբողջ ազգի ուզածը:

Ատենապետը վերջում ամփոփում է ժողովի զբաղմունքը, որ յանգում է երկու եզրակացութեան. 1) Իզմիրլեան ու Դուրեան, 2) փափագ է յայտնվում, որ ընտրութիւնը կատարվի բացարձակ: Նիստը վերջանում է ժամը 11-ին:

Լ. Դ.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Իգդիր, 15 հոկտեմբերի

Չը նայած որ արդէն աշուն է, ցրտերն ընկել են և Բարդողեան լեռները ծածկվել են ձիւնով, այնուամենայնիւ, ամեն օր գաղթականների մեծ խմբեր գալիս են Իգդիր և անցնում են Թիւրքահայաստան. ըստ երևոյթին, ընդհանրապէս, նրանք այնքան էլ չքաւոր չեն, որ սեփական միջոցներով չը կարողանան հոգալ ճանապարհածախսը: Սրանք մինչև սահման գնում են մեծ մասամբ ոտքով, բայց քիչ չեն նաև ձիով և առհասարակ անասուններով գնացողները, իսկ սրանց մէջ պատահում են և կառքով մինչև Վան գնացողներ, որի համար վճարում են 30 ր.:

Չը նայած Թիւրքիայում այժմ ազատութիւն է և միւս կողմից Ռուսաստանում եղած գաղթականները մեծ թւով վերադառնում են իրանց երկիրը, բայց ամեն օր, դեռ ազատութեան առաջին օրերից սկսած, նոյնպիսի մեծ խմբերով Թիւրքահայեր անցնում են Կովկաս—մեր երկիրը: Ռուսաստան եկողների մեծ մասը երիտասարդներ են: Քիչ չեն և հասակաւորները: Իսկ ազատութեան առաջին օրերին պատահում էին և ընտանիքներ, որոնք բոլորն էլ դանգատվում են իրանց այնտեղի խիստ աղքատ դրութիւնից, որից ստիպված գալիս են «մեր երկիրը» աշխատելու: Ճակատագրին յանձնված անորոշութեամբ չէ որ շտապում են Ռուսաստան, այլ շատերը որոշած են լինում իրանց աշխատանքի վայրը, ոմանք նոյնիսկ՝ Ռուսաստանի խորքերն են դիմում, օր. Սիբիր: Որքան էլ մարդ աշխատում է յորդորել, համոզել նրանց, որ միան իրանց երկրում և բարեկաւեն այդքան ընկած տնտեսական - կուլտուրական դրութիւնը, դարձեալ նրանք իրանց աշխատութիւնն են շեշտում և երկրում աշխատանք չը լինելուց գանգատվում:

Ինչպէս անցած անգամ յայտնել էի, Թիւրքահայաստանից հայերի մեծ խմբեր անցնում են Ռուսաստան: Երկու հասանքները, համարեա թէ, միևնոյն ուժեղութեամբ են արտայայտվում. մաքսատան կառավարչի ասելով, մինչև այժմ, կազմած ցուցակագրութիւնից երևում է, որ 150 հոգով է միայն գերակշռում Ռուսաստանից դէպի Թիւրքիան եղած շարժումը:

Այսօր իմացանք Թիւրքիայից Ռուսաստան անցնող խմբերից մէկի հետ պատահած հետևեալ դէպքը. Թւով 20 հոգի մի խումբ անցնելով ռուսական սահմանը, նրանցից մէկը ցրտին չը դիմանալով սառչում է սարերում: Ընկերները նրան թողնում են տեղնուտեղը և շարունակում են իրանց ճանապարհը. Նրանք ընտրում են Զորից Իգդիր տանող ուղին և ահա, երբ հասնում են Զորի ջրաղացներին, սահմանապահ պինուորները բռնում են նրանց. և որովհետև նրանք անցագիր չեն ունենում, ուստի՝ բերում են Իգդիր. մի քանի ժամ բանտում պահելուց յետոյ, կառավարութիւնը նորից նրանց ուղարկում է իրանց երկիրը Թիւրքիա:

Լուցկի

ԹԻՒՐՔԱՀԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ԽՄԲԵՐԸ

—

Բաթում, 24 հոկտ.

Երեքշաբթի, ամսիս 21-ին, ժամանեց Թիւրքահայ պատգամաւորների երկրորդ խումբը, բաղկացած հ. Գնէլ վարդապետ Գալէմքարեանից ու Միհրդատ Հայկազնից: Հինգշաբթի օրը եկաւ վերջին խումբը բաղկացած 28 պատգամաւորներից և 2 թղթակցից: Պատգամաւորութեան մէջ էին՝ Աշոտ եպիսկոպոս, Ներսէս վարդապետ Կարախանեան, «Անահիտի» խմբագիր Արշակ Զոպանեան, Մելքոն Կիւրճեան (Հրանտ): Օրը թէև անձրևային էր, բայց նաւամատոյցը խռնված էր բազմաթիւ ժողովուրդ: Կառքերով առաջնորդվեցին «Իմպերիալ» հիւրանոցը և սրտագին ողջոյնով դիմաւորվեցին: Ծանօթների գրկախառնութիւնը, մժեանց ներկայանալը, իրար հետ ծանօթանալը խիստ սրտաշարժ տեսարան էր ներկայացնում: Նախաճաշից յետոյ հիւրերը անցան գնացին այցելելու եկեղեցին, դպրոցը: Գրեթէ բոլոր պատգամաւորների կողմից գովասանքի արժանացաւ եկեղեցու խաչկալը: Ժամը 3-ին բացվեց ճաշի սեղանը հիւրանոցի ընդարձակ դահլիճում. սեղանակցում էին մօտ 60 հոգի: Առաջին բաժակն առաջարկեց հ. Մելեան, որ ողջունեց պատգամաւորներին, որոնք եկած էին ազգի կողմից բառնալու հայրապետական աթոռի վրայից սև քօղը և բազմեցնելու մի նոր արժանաւոր գահակալ: Երկրորդ բաժակով Ներսէս վարդապետը առաջարկեց հայ ժողովրդի կենացը, որ այնքան տառապանքից յետոյ տեսաւ լուսաւոր օրեր: Երրորդ բաժակով պ. Մեղաւորեան առաջարկեց պատգամաւորների կենացը մի պչացված ճառով: Չորրորդ բաժակով հ. Մելեան շեշտեց հայ եկեղեցու ժողովրդական հոգին, նախնիքներից այդ եկեղեցին իսկապէս ժողովրդական և կենսաթրթիռ դարձնելու պայմանները և առաջարկեց այն ընտրելի կենացը, որ պիտի գար պսակելու հայ ազգի իղձերը: Մէջ ընդ մէջ խօսում էին Թիւրքահայ պատգամաւորները. Աշոտ եպիսկոպոսը, Էմմանուէլ, Թորգոմ ու այլ վարդապետներ: Որոտալից էին Հրանտի ճառերը: Գեղեցիկ և իմաստուն էին պ. Արշակ Զօպանեանի ասածները, որ պատկերացնում էր թէ ինչ է ներկայացնում Էջմիածինը հայի աչքում ու ինչքան մեծարժէք է ու տակաւին այնքան անհրաժեշտ հայութեան ամբողջութեան համար: Սեղանը անցաւ շատ ուրախ, ոգևորութիւնը ընդհանուր էր. վերջը սեղանակիցները կառքերով ճանապարհ դրին պատգամաւորներին դէպի երկաթուղու կայարանը: Պատգամաւորներից շատերը ունեն երկու ձայն: Միաձայն կերպով պարաւանք էր տրվում Օրմանեան պատրիարքին:

Մ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

—

(Շարունակութիւն)

Նիստը վերսկսվում է ժամը 2 և 4 րոպէին: Նախագահում է Խօմեակովը: Խօսելու ցանկութիւն են յայտնել 210 հռետորներ: Տեղ է գրաւում ներքին գործերի մինիստրի օգնական Լիկօշինը:

Զեկուցանող Շիդլովսկին մատնանշում է, որ հողային մասնաժողովը, հողային օրինագծերից առաջին իսկ հերթին համայնքից դուրս գալու նոյեմբերի 9-ի օրէնքը գնելով, ղեկավարվեց այն հայեացքներով, որ նոյեմբերի 9-ի օրէնքը, որ հրատարակված է 87-րդ յօդուածի կարգով, արդէն գործում է, մինչ հողային հարցին վերաբերող միւս(?) օրինագծերը իրանցից ներկայացնում են սոսկ նախագծեր, որոնք դեռևս կեանքում չեն գործադրված:

Այնուհետև զեկուցանողը մանրամասն պարզում է նոյեմբերի 9-ի օրէնքի հրատարակութեան շարժառիթները, նրա հիմնական կէտերը և նրա քննութեան ժամանակ հողային մասնաժողովի ունեցած աշխատանքները, առաջ է բերում կենտրոնական կառավարութեան հայեացքները, սկսած նախկին ներքին գործերի մինիստր կոմս Տօլստոյի ժամանակից, գիւղացիների համայնքից ելնելու նկատմամբ, և որոշում է հողային մասնաժողովի հայեցակէտը համայնքից դուրս գալու խնդրի վերաբերութեամբ, մանրամասնօրէն լուսաբանում է այն փոփոխութիւնները, որպիսինները մտցրել է մասնաժողովը կառավարական օրինագծի բնագրի մէջ:

Անցնելով համայնքի համակրողների և հակակրողների կարծիքների գնահատութեանը և բերելով երկուստեք եղած գլխաւոր առարկութիւնները, զեկուցանողը յայտնում է, որ մասնաժողովի անդամների մեծ մասը դէպի համայնքը վերաբերվեց բացասաբար, գտնելով, որ ներկայ րօպէին համայնքը ինչպէս գիւղացիների, այնպէս և պետութեան անտեսական զարգացման համար վնաս է բերում, ուստի և դէպի նոյեմբերի 9-ի օրէնքը մասնաժողովը ըստ էութեան վերաբերվեց բարեհաճակամ, որովհետև այդ ուկազը նպատակ ունի նըպաստել մասնաւոր, անհատական հողատիրութեան, որպիսին անկասկած անհրաժեշտ մի պայման է կուլտուրան բարելաւելու, այս բառի ամենալայնարձակ մտքով,—իսկ կուլտուրան բարելաւել՝ կը նշանակէ լուծել ագրարային հարցը (երկարատև ծափահարութիւն աջակողմում և կենտրոնում):

Ժամը 3 և 15 րոպէին յայտարարվում է դադար:

Նիստը վերսկսվում է ժամը 3 և 32 րոպէին:

Շիդլովսկին շարունակում է իր զեկուցումը: Նա բաւական երկար կանգ է առնում հողատիրութեան զանազան ձևերի վրա, բերում է շատ օրինակներ և մասնագէտների կարծիքներ, և իր զեկուցումը վերջացնում է ասելով. «Նոյեմբերի 9-ի օրէնքը հնարաւորութիւն կը տայ իւրաքանչիւր հողատէրի ստեղծագործական ոյժերի հանդէս գալուն: Հարկաւոր է միայն բարեյաջող պայմաններ ստեղծել նրանց երևան գալու համար, այն ժամանակ մենք ինքներս կը զարմանանք և ուրիշներին էլ կը զարմացնենք այն արագ տեմպով, որով մենք կընթանանք և անգամ ուրիշներից էլ կանցնենք այն բանում, որի մէջ մենք, ռուսներս, ներկայումս համեմատաբար յետ ենք մնացել»: (Երկարատև ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում):

Շիդլովսկին իր ճառը վերջացրեց ժամը 5-ին:

Նախագահը յայտարարում է միջարար:

Նիստը վերսկսվում է ժամը 5 և 15 րոպէին:

Միտրոֆան եպիսկոպոսը աջակողմեանների կողմից խօսում է անցեալ համայնքի անհրաժեշտութեան և նրա մատուցած ծառայութիւնների մասին, ասում է, որ ժամանակն է հողային բարեկարգութեան նոր ձևերին անցնել:

Կրօպոտովը օրինակներով գտնում է, որ նոյեմբերի 9-ի օրէնքը անգործադրելի է և դէմ է ժողովրդական ցանկութիւններին: «Եթէ գիւղացիներին բարիք էք ուզում անել, փոխէք այդ օրէնքը և մշակեցէք սակաւահող և անհող գիւղացիութեան բաւարարեցնող կանոններ (ծափահարութիւն ձախակողմում):

Նիստը փակվում է ժամը 6-ին:

Հետևեալը կը կայանայ հոկտեմբերի 24-ին:

—

Հինգերորդ նիստը բացվում է ժամը 11 և 7 րոպէին: Նախագահում է Խօմեակովը: Հերթում դրված է կրկին նոյեմբերի 9-ի օրէնքը:

Այս օրէնքի դէմ երկար խօսում են Ռոժկով, Շինգարէվ, մանաւանդ վերջինը, որ մանրամասն կանգ է առնում այն պատճառների վրա, որոնցից ստիպված կազմեց կառավարութիւնը այդ օրէնքը:

«Ոչնչով ապացուցված չէ,—ասում է հռետորը,—որ նոյեմբերի 9-ի օրէնքը արգասիք լինի անհրաժեշտութեան և հանգամանքների հերթականութեան. այդ օրէնքի հրատարակութիւնը չէր կարող 87-րդ յօդուածի կարգով լինել»:

Հռետորի խօսելու ժամանակ Պուրիշկէվիչը մի քանի խայտառակ վարմունք է ցոյց տալիս:

Դիմելով ապա նոյեմբերի 9-ի օրէնքի հիմունքներին, Շինգարէվը գտնում է, որ այդ օրէնքը բնաւ 1861 թ. մեծ սկզբունքների կանոնաւոր հետևանք և տրամաբանական զարգացում չէ ներկայացնում իրանից: Այդ օրէնքը երևան է գալիս մի տարեգլխում, երբ կանգ է առել ամբողջ կեանքը, երբ հոկտեմբերի 17-ի մանիֆէստի կատարումը և քաղաքացիական ազատութիւնները կասկածանքների են ենթարկվել իրանց հիմունքներում, երբ մոռացութեան են սկսել հիմնական օրէնքները խախտելու մասին, երբ առաջին և երկրորդ Դումայի անդամները արդէն դատապարտութեան տակ են, երբ զէմստվոյին բարենորոգման նախագծերը յետ են վերցված, երբ անգամ խղճի և դաւանանքի ազատութեան մեծ մանիֆէստի սկզբունքները կասկածելի երևացին, երբ երերվեցին դատարանի սկզբունքի հիմունքները, երբ պաշտպանները ենթարկվում են պատասխանատուութեան, երբ մահվան պատիժները աճում են օրէ-ցօր (ծափահարութիւն ձախակողմում):

Նախագահը ժամը 1 և 10 րոպէին յայտարարում է միջարար:

Նիստը բացվում է ժամը 2 և 10 րոպէին: Նախագահը յայտնում է, որ մինիստրների խորհրդի նախագահը լրացում է մտցրել նոյեմբերի 9-ի օրէնքի մէջ և առաջարկում է այդ յանձնել հողային մասնաժողովին:

Շինգարէվ, Բուլատ, Միլիւկով, Աջէմեան գտնում են, որ մինիստրների խորհրդի նախագահը բնաւ իրաւունք չունի այդ լրացումը մտցնել այժմ, երբ օրինագիծը դեռ չէ հաստատվել:

Ներքին գործերի մինիստրի և նախագահի բացատրութիւնները լսելուց յետոյ, Դուման քուէարկութեամբ, աջակողմեանների և կենտրոնի ձայներով, որոշում է լրացումները յանձնել հողային մասնաժողովին: Սահմ.-ռամկավարները, լեհական կօլօ, աշխատաւորականները և մահմեդականները ձայնատուութիւնից ձեռնպահ են մնում: Հակառակ ձայն են տալիս սոցիալ-դեմոկրատները:

Շինգարէվը շարունակելով իր ճառը՝ յոյս ունի, որ ռէակցիօն ալիքը, որ առաջ է մղել նոյեմբերի 9-ի օրէնքը, նոյնպիսի խորտակման կը հանդիպէ, ինչպէս և 80-ական թուականների ռէակցիան:

Շինգարէվի երկար ճառից յետոյ, որ ընդունվեց ձախակողմեանների ծափահարութեամբ, երկար բացատրութիւն է տալիս ներքին գործերի մինիստրի օգնական Լուկօշինը, որի ճառը կը բերվի առանձին:

Այնուհետև, մինիստրի օգնականի ճառից յետոյ, ժամը 4 և 15 րոպէին յայտարարվում է դադար:

20 րոպէից յետոյ նիստը վերսկսվում է: Խօսում են դարձեալ մանրամասնօրէն Դվօրեանինովը, Սավէլովը, Սօկոլով 2-րդը և Գէգէչկօրին, որը վերջում յայտնում է, որ սօցիալ-դեմօկրատները դէմ են նոյեմբերի 9-ի օրէնքին, և կարդում է հերթական գործերին անցնելու բանաձևը:

Նիստը փակվում է ժամը 6 և 28 րոպէին:

Հետևեալ նիստը կը կայանայ երկուշաբթի, հոկտեմբերի 27-ին:

(«Հ. Գ.»)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Մտադրութիւն կայ, երբ կաթողիկոսի ընտրութիւնը վերջանայ և Թիւրքահայ պատգամաւորները վերադարձին Թիֆլիսում գտնվեն, նրանց գալուստը պատուել մի ճաշկերոյթով:

✦ Այսօր, կիրակի, դրամատիքական կուրսերի դահլիճում (Միքայէլեան պրօսպ. № 91) պաշտօնաթող գնդապետ Իգնատիևը մի դասախօսութիւն կը կարդայ հետևեալ թեմայով. «Երաժշտութեան պատմութիւնը և ուսումնասիրութիւնը և նրա ազդեցութիւնը մարդկանց և կենդանիների վրա»: Սկիզբն է առաւ. ժամը $12\frac{1}{2}$-ին. մուտքը 40 կ., աշակերտներին 30 կ.:

✦ Ինչպէս խօսվում է, Թիֆլիսում հաստատվելու են երեք նոր ոստիկանատներ, որոնք եղածների հետ կանեն ընդամենը 14 հատ:

✦ Այսօր, ժողովրդական համալսարանում, բժ. Խատիսեան ռուսերէն լեզուով կը դասախօսէ «բնակարանային հարցը մեծ քաղաքներում»: Սկիզբը առ. ժամը 11-ին:

✦ Վաղը, Թիֆլիսի արտիստական թատրօնում, հայ դերասանական ընկերութիւնը դերասան պ. Սևումեանի առաջին բեմ-ելքի առիթով, մասնակցութեամբ դերասանուհի տ. Մայսուրեանի, օր. Ադամեանի և դեր. պ. Միրաղեանի, կը խաղայ Մաքսիմ Գորկու յայտնի դրաման՝ «Յատակում» (На днѣ):

✦ Նոյեմբերի 2-ին, Զգրաշէնի եկեղեցու բակում, տեղի է ունենալու «Յառաջ» սպառողական ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը:

✦ Թիֆլիսի թռչնապահական ընկերութեանը տեղեկութիւն է տրված, որ թռչնապահութեան համառուսական ցուցահանդէսը տեղի կունենայ Մօսկվայում 1909 թ. փետրվար ամսին:

✦ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի մօտակայ նիստերից մէկում քննվելու է քաղաքային վարչութեան զեկուցումը՝ Թիֆլիս քաղաքի բոլոր անշարժ կալքերը վերագնահատելու և նրանց վրա նոր տուրքեր նշանակելու մասին:

✦ Նոյեմբերի սկիզբներին մի յատուկ մասնաժողով կը մեկնէ Ջուլֆա՝ Նորականոյ երկաթուղագծի պատճառով այն վնասները ցուցակագրելու համար, որ կրեցին գիւղատնտեսները:

✦ Այսօր, ժողովրդական զուարճութիւնների ընկերութեան աուդիտօրիայում (Օլգինսկայա փողոց № 44), բժ. Գոմարտէլի մի դասախօսութիւն կը կարդայ վրացերէն լեզուով մարդկային մարմնի կազմութեան մասին: Դասախօսութեան ժամանակ ցոյց կը տրվեն մոգական լապտերներով պատկերներ:

✦ Վրաց «Իմէդի» օրաթերթը փակվում է ընդմիշտ իշխանութեան հրամանով վնասակար ուղղութեան պատճառով:

✦ Թիֆլիսում վրացի մի խումբ ինտելիգենտ անձերի մէջ միտք է յղացել հաստատել տնայնագործական ընկերութիւն: Ներկայումս Վրաստանի մի քանի գիւղերում բացել են արհեստանոցներ, բայց ղեկավարներ չը կան:

✦ Վրաց դերասանական խումբը հոկտ. 23-ից ձեռնարկեց բեպետիցիաների: Խմբի մէջ հրաւիրված են վրաց յայտնի դերասաններ՝ բացառութեամբ Գաբունիա-Ցագարէլու և Կիպիանու, որոնք հրաւիրվելու են իբրև գաստրօլերներ:

✦ Վրաստանի էկզարխի միջնորդութեան համաձայն, ռուսաց սինօդը կարգադրել է աւելացնել վրաց-իմերէթական սինօդական գրասենեակի և էկզարխի դիւանատան ծառայողների թիւը և նրանց ռոճիկները 1909 թ. յունվարի 1-ից:

✦ Նոյեմբերի 3-ից Թիֆլիսում, վրացի երաժշտասիրաց ընկերութիւնը բանում է երկրորդ երաժշտական դպրոցը տարեկան 60 րուբլի վճարով: Դպրոցը գտնվելու է Ճավճավաձևսկայա փողոցում, № 4.

✦ Ներկայումս «Голосъ Кавказа» թերթի փայատէրերը ժողովներ են գումարում, նպատակ ունենալով ընդհանուր համաձայնութեամբ վերսկսել այդ լրագրի հրատարակութիւնը:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Հոկտ. 24-ին ձերբակալեցին փախած զինուոր՝ Թիֆլիսեցի Ալէքսի Պախաչէվին:

✦ Հոկտ. 24-ին, Մայդանի հրապարակում № 10 տանը, կաշուեղէնի գործարանի մէջ, մի անյայտ չարագործ, որ կարողացաւ անյայտանալ, մահացու կերպով վիրաւորեց Թիֆլիսաբնակ Դարչօ Ղևոնդովին, որ Միքայէլեան հիւանդանոց տարվելիս մեռաւ:

✦ Հոկտ. 24-ին Նօվօ-Պրօեկտիրօվայա փողոցում, Գօնչարօվի տանը, Պէնզէնի գաւառի բնակիչ Իսայ Կուզնէցօվը ինքնասպանութեան մտադրութիւնից, հարբած ժամանակ, դաշոյնով մեծ վէրք հասցրեց իր ձախ ձեռքին:

✦ Հոկտ. 24-ին, Աւճալեան փող., Պօստօյի տնից, Զաքարաշվիլու բնակարանից, նրա բացակայութեան ժամանակ, անյայտ անձեր գողացել են մի քանի րուբլու տնային իրեր:

✦ Նոյն օրը 45 ր. 35 կոպէկի իրեր են գողացել Զօրաբաշի փողոցում՝ երևանցի Սիմէօն Տէր-Գրիգորեանի բնակարանից:

✦ Հոկտ. 24-ին, երեկոյեան ժամը $10\frac{1}{2}$-ին, երկու անյայտ չարագործներ Վիննի վերելքում տարճանակից երկու անգամ կըրակեցին պանդոկատէր Ալէքսանդր Մայիլօվի վրա այն րոպէին, երբ նա փակում էր իր խանութը: Մայիլօվը վիրաւորված է ձախ կողքից և գտնվում է այժմ հիւանդանոցում:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

✦ Պետրօպաւլօվ բերդում բանտարկված Ն. Վ. Չայկօվսկուն ազատելու համար արված փորձերը մինչև այժմ անցնում են ապարդիւն: Ներկայումս, «Б. В.» լրագրի ասելով, Չայկօվսկու անգլիացի բարեկամներին աջողվել է ազատել նրան 50,000 ր. գրաւականով, որից 20,000 ր. հաւաքել է իր աղջիկը՝ տ. Բրեսսէյը, իսկ 30,000-ը ուղարկել են Անգլիայից, ուր հանգանակել էր հասարակութիւնը «Daily News» լրագրի կոչի ազդեցութեան տակ:

✦ Կառավարիչ սենատի բացատրու-

թեան համաձայն, ընտանեկան փոխված պայմանների պատճառով զինուորական ծառայութիւնից ազատելու համար, անհրաժեշտ է. նախ՝ որ ընտանիքը զրկվի իր միակ՝ այսինքն տանը մնացող աշխատանքի ընդունակ վերջին անդամից, և, երկրորդ, որ այդ փոփոխութիւնը, զրկանքը տեղի ունենայ ընտանիքի այն անդամի ծառայութեան ընդունվելուց յետոյ, որին ծառայութիւնից վերադարձնելու համար միջնորդութիւն է յարուցված:

◆ Եկատերինօսլաւի նահանգական դատարանում, վաճառական Վարշաւսկուն փողոցում կողոպտելու գործը քննելու ժամանակ, հաստատվել է, որ նրան կողոպտող աւազակախմբի կազմակերպողը խուզարկու ոստիկանութեան գործակալ Կօլօսօֆն է եղել:

◆ Խարկօվի նահանգական դատարանի երդուեալ-դատաւորները հոկտեմբերի 15-ին դիմել են նախագահին՝ խնդրելով մտցնել արձանագրութեան մէջ իրանց յայտարարութիւնը, որ «Харьков. Губ. Вѣд.» պաշտօնական թերթը սիստեմատիկ կերպով յարձակվում է դատարանի և երդուեալ-դատաւորների վրա խնխնուացխաներով, ուստի նրանք խնդրում են դատախազի միջոցով դատաստանական գործ սկսել յիշեալ թերթի խմբագրի դէմ: Նախագահը մերժել է: Այն ժամանակ երդուեալ-դատաւորները գրաւոր կերպով մանրամասն յայտարարութիւն են ներկայացրել դատարանին: («Б. В.»)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

24 հոկտեմբերի

ՍԱՐԱՏՕՎ: Դատաստանական պալատում վերջացաւ գիւղացիական դաշնակցութեան գործը: Մեղադրվում էին 14 մարդ. նրանցից բժիշկ Զէնիկաէվ, փաստաբան Զումաէվսկի և գիւղատնտես Մացէկվիչ դատապարտվեցին երեք ամսով բանտարկութեան, եօթ հոգին՝ պակաս ժամանակով, մնացածները արդարացան:

ՌԻԳԱ: 1905 թ. Բենինսկի ամրոցը այրող գիւղացիներից զինուորական դատարանը հինգին դատապարտեց մահվան պատժի, երեքին՝ ցմահ աքսորի, երեքին՝ տասներկուամեայ աքսորի. երեքին արդարացրեց:

ՎԱՐՇԱՎԱ: Առաւօտեան ժամը 8-ին երեք զինված մարդիկ յարձակվեցին պօստային կառքի վրա և աշխատեցին խլել դրամների պայուսակը նամակատարից: Վրա հասած քաղաքապահ ոստիկանները հետապնդեցին չարագործներին, որոնցից երկուսը վիրաւորեցին երկու դռնապանների: Նրանց ձերբակալեցին զինուորները քաղաքից դուրս: Միաժամանակ հինգ չարագործներ Գրիբնայա փողոցում յարձակում գործեցին ուրիշ պօստային սայլակի վրա, խլեցին կապոցը, սպանեցին դիմադրող նամակատարին և անյայտացան:

ՌԻԳԱ: Գիշերս գտան լատիշական սօց.-դեմօկրատական կուսակցութեան գաղտնի տպարանը: Գտնվեցին 6 պուդ տառ, յեղափոխական կուսակցութիւնների 6 կնիքներ, պաշտօնական անձանց և հաստատութիւնների 27 կնիքներ, հակակառավարչական գրութիւններ: Ձերբակալվեցին երկուսը:

ՏՕՄՍԿ: Վաղահաս սառնամանիքների պատճառով ճանապարհորդական նաւերից 19-ը մնացին ճանապարհին:

ՕԴԵՍՍԱ: Քաղաքային աուդիտօրիայում բացվեց Հարաւային Ռուսաստանի ռուս ժողովրդի միութեան բաժինների լիազօրների համագումարը: Եկել են 14 նահանգների ներկայացուցիչներ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Մի օրում խօլերայով հիւանդացան 7, մեռան 6 հոգի: Նահանգում հիւանդացան 2 հոգի:

ՇԼԻՍԷԼԲՈՒՐԳ: Շլիսէլբուրգի, Նոր Լադօգայի և Լօդէյնի միջև ճանապարհորդական նաւագնացութիւնը դադարեց,

ԴԱՆՑԻԳ: Գիշերս, փոթորկալի եղանակի պատճառով, խորտակվեց «Արխիմէդ» նաւը, 12 ճանապարհորդներից 9-ը խեղդվեցին:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՈԴԱՅԻՆ, ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ, ՃՔԵՂ

ԵՒ ՍՏՈՒԳՎԱԾ ժամացոյց է միայն պատենտ ունեցող մեր Rococo вѣрно I-ый сортъ ժամացոյցը:

Այդ ժամացոյցը տղամարդու է, բաց, անկերային, բաց մայատնիկով, իսկական նիկելեայ մեխանիզմով, ոսկեզօծ ցիֆերբլատով, ընթացքը քարերի վրա, լարելը առանց բանալիի՝ 40 ժամը մի անգամ: Ժամացոյցի կորպուսը բոլորովին տափակ է, մետաղից, հին արծաթի նման քանդակագործված զարդարանք նկարներով (տես նկարը): Երբեք չէ կորցնում իր նախին տեսքը: Շնորհիւ մեծ քանակութեամբ սպառվելուն, մենք յարմարութիւն ունենք վաճառել ամենաէժան գնով, միայն 4 ր. 50 կոպ., իսկ 2 հատը—8 ռուբ.: Այդ տեսակ կանացի ժամացոյց (առանց բաց մայատնիկի)—5 ր. 25 կ., իսկ 2 հատը—10 ր.:

Մեր խորհուրդը. —Բերել տուէք միայն «Rococo вѣрно 1-ый сортъ» ժամացոյցը և դուք մեզանից ընդմիշտ շնորհակալ կը լինէք: Ժամացոյցը ուղարկում եմ մինչև րոպէները ստուգելուց յետոյ, վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ: Ճանապարհածախսը մինչև 4 հատի համար 40 կ. (Սիբիր՝ 75 կ.): Նորաձև ոսկեզօծ կարճ շղթայ՝ հատը 75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկար շղթայ՝ 2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.: Հասցէագրել՝ **И. Штрумфельдъ**, Варшава, Св. Креста, № 189.

Թղթակցութիւնները ռուսերէն և հայերէն լեզուներով:

14—5

ԺԱՄԱՑՈՅՑ ԵՒ ԱԾԵԼԻ

ԱՄԵՆՔԻՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՐԵՐ

Մոսկվայի Ժամացոյցների Կենտր. Պահեստը

ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է 150 իրեր **միայն 8 ր. 95 կ.**

1) Անգլիական սև պողպատէ տղամարդկանց կամ կանանց բաց ժամացոյց: Ժամացոյցի մեխանիզմը արտասահմանեան շինուածք է և պարգևատրվել է ժամացոյցի համաշխարհային ցուցահանդէսում: Լարվում է առանց բանալիի (ռեմօնտուար): Ժամացոյցը բանում է րոպէ առ րոպէ, որի համար երաշխաւորութիւն է տրվում. 2) Տղամարդկանց կամ կանանց նորաձև պարանոցի շղթայ. 3) Գեղեցիկ տեսքի բրելօկ. 4) Ժամացոյցը գողացվելուց ազատ պահող գործիք. 5) Անգլիական լաւագոյն պողպատէ ածելի. 6) Ածելիաման. 7) Նիկէլի փոքր թաս սապոնի համար. 8) Վրձին սապոնվելու համար. 9) Սապոնի փոշու արկղիկ. 10) Թաւշեայ շպարի արկղիկ. 11) Կարապի բմբուլից փնջիկ շպարվելու համար. 12) Ցանկացողներին ածելիի և իր պարագաների փոխարէն կարող ենք ուղարկել կանացի նորաձև բրօշկա և մի զոյգ պարիզեան գոհարազարդ ականջօղեր. 13—14) Տուալէտի արզուգարդարանք, բաղկացած հայելիից, սանրից և կօշիկներ կոճկելու կարթից. 15—19) Գարնիտուր, բաղկացած կրծքի 2 և մանժէտի 3 արտասահմանեան աշխատանքի զապօնկաներից «Մօդէրն» ոճով, կամ թէ սրա փոխարէն կանանց սանրեր. 20) Ամերիկական գրպանի մկրատ. 21) Գրպանի դանակ. 22—24) Գրպանի մատիտ և գրիչ. 24) Ճանապարհորդական գրպանի թանաքաման. 25) Պարիզեան ստերէօսկոպ մեծացնող ապակիներով. 26—75) 50 լուսանկարչական գողտրիկ նկարներ ստերէօսկոպի համար. 76—100) 25 Carte postale, բաց նամակներ գեղեցիկ լուսանկարներով, որոնք կարող են մի ալբոմի զարդը դառնալ. 100—125) 25 լաւագոյն պօստային թուղթ. 126—150) 25 այդպիսի ծրար: Բոլորի համար միայն 8 ր. 95 կ.: Նոյն իրերը, խուլ ժամացոյցով—1 րուբլով թանգ, այսինքն 9 ր. 95 կ., իսկ արծաթեայ խուլ ժամացոյցով միայն 16 ր. 95 կ.:

Ինչպէս տեսնում էք, սրանից էժան չէ կարող լինել:

◆ Ուղարկվում է եւ վերադիր վճարով ◆

Ծրարելը ձրի: Գործադրութիւնը օրինակելի: Ուղարկելու համար յաւելեալ առնըրվում է Եւրոպական Ռուսաստան՝ 65 կ., իսկ Ասիական—95 կ.:

Լաւութեան լիակատար երաշխաւորութեամբ.

Պատուէրները հասցէագրել Московскій Центральный Складъ Часовъ

Խնդրում ենք չը խառնել վարշավեան ֆիրմաների հետ.

Москва, домъ Виноградова, № 126.

P. S. Փողով կամ նամականիշներով դրամական ուղարկողներին իբրև նուէր ուղարկվում է գեղեցիկ բրոշ փողպատի (գալստուկ) համար:

(կ. չ.) 36—28

ԱՎՍԱՐԳԻՍՕՎԻ

այգին բաց է թողնում արտասահմանեան, ռուսական և կովկասեան տեսակի մրգատու ծառեր: Կայարան ՍԿՐԱ, Անդրկով. երկ., Ավսարգիսօվին: Կատալոգը ուղարկվում է

ՁՐԻ

(կ. չ. ու.) 5—1

Կիրակի, նոյեմբերի 2-ին, առաւօտեան 10 ժամին Ջգրաշէնի ուսումնարանի դահլիճում (Միջին փողոց) տեղի կունենայ Թիֆլիսի

«ՅԱՌԱՋ» ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

առաջին ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Զբաղմունքի առարկաներն են.

1. Ընկ. կանոնադրութեան մասին զեկուցում.
2) Ընկերութեան անդամների ցուցակագրութիւն և նոր անդամակցել ցանկացողների ընդունելութիւն.
3) Ապագայ անելիքների մասին խորհրդածութիւն.
4) Վարչական մարմինների ընտրութիւն:

(կ.) 2—1

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՄ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

Աւանդում եմ հետևեալ լեզուները. հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն և Թուրքերէն:

Հաւլաբար, Եօրսկայա փող., № 21.

Ուսուցիչ՝ Յարութիւն Տէր-Մխիթարեանց

(կ. ե.) 2—1

ՀՐԱՒԷՐ

Շամքոուեցոց եկեղեցու չափահաս ծխականները երկրորդ անգամ հրաւիրվում են ժողովի՝ կիրակի, ամսիս 26-ին, առաւօտեան ժամը 12-ին նոյն եկեղեցի՝ ընտրելու մի հոգաբարձու և քննելու նոր շինած կրպակների հաշիւները: Ծխականների օրինական թիւը չը լինելու դէպքում ընտրութիւնը կը յետաձգվի անորոշ ժամանակով:

Գործակալ՝ Ղեւոնդ ք. Մամիկոնեանց

(չ. կ.) 2—2

Յ. Դաղբաշեանի

1. Լիակատար բառարան ռուսերէնից հայերէն. գինը 8 ր., կազմով 9 ր. և 10 ր., նայած կազմին: Ճանապարհածախսը (մօտ 1 ր.) հեղինակի վրա:
2. Լիակատար բառարան հայերէնից ռուսերէն: Բաժանորդագինը 5 ր., առաջին բառարանս գնողների համար 4 ր.
3. Գրպանի բառարան ռուսերէնից հայերէն: Բաժանորդագինը 2 ր. 50 կ.:
4. Ռուսերէն այբբենարան և առաջին ընթերցարան: Գինը 25 կ.:

Դիմել Ներսէս քահանայ Քարիմեանին (Тифлисъ, Армянская Семинарія) և կամ իրան հեղինակին՝ С-Петербургъ, Л. Дагбашяну, до востребованія.

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ:

Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան; 5—6 երեկոյեան

Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի:

100—41

ԴԵՐԲԵՆՏՈՒՄ, քաղաքի կենտրոնում վաճառվում է ԵՐԿՅԱՐԿԱՆԻ ՄԻ ՏՈՒՆ՝ նկուղով, 360 քառ. սաժէն տարածութիւն ունեցող հողի վրա, երեք կողմից խիտ անցուդարձ ունեցող փողոցներով:

Նոյնպէս վաճառվում է քաղաքից հինգ վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող ԽԱՂՈՂԻ ԱՅԳԻ, հերթական բաժին ունեցող ջրով, ութ դեսեատին տարածութեամբ, քարաշէն երկյարկանի տնով և ջրհորով:

Այդ կալուածքները պատկանում են հանգուցեալ Եկատերինա Մելիք-Շահնազարեան դէ-Շատուրին:

Գնել ցանկացողները կարող են դիմել կտակակատարներին Դերբենտում—Կարապետ Ա. Օրբելօվին և Յովհաննէս Գ. Իսադուլեանցին:

(կ.) 0—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԲԱՌԱՐԱՆ ՕՏԱՐԱԶԳԻ ԲԱՌԵՐԻ

և

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՄՏԱԾ ՄՏՔԵՐԻ ՈՒ ԴԱՐՁՈՒԱԾՔՆԵՐԻ

Անհրաժեշտ ձեռնարկ լրագիրներ ու գրքեր կարդալիս:

308 երես, գինը 1 ր., գումարով 20% զեղչ:

Հասարակական կեանքի արագ առաջադիմութեամբ վերջին տարիներս շօշափվում են բազմաթիւ նոր հարցեր, անխուսափելի դարձնելով լրագիրների և գրքերի մէջ օտարազգի և գլխաւորապէս՝ եւրոպական բառերի գործածութիւնը, որոնք, սակայն, հայ ընթերցողների լայն խաւերին անհասկանալի են մնում: Ներկայ «Հանրամատչելի բառարանը», բացատրելով թէ օտարազգի բառերի ու դարձուածքների նշանակութիւնը և թէ հանրագիտական համառօտ տեղեկութիւններ տալով՝ նպատակ ունի ընդառաջ գնալ այդ պահանջին՝ ծառայելով իբրև անհրաժեշտ ձեռնարկ լրագիրներ ու գրքեր կարդալիս:

Պահեստը Զաքարիա Գրիգորեանցի Կովկասեան Գրավաճառանոցում:

(կ. հ.) 2—1

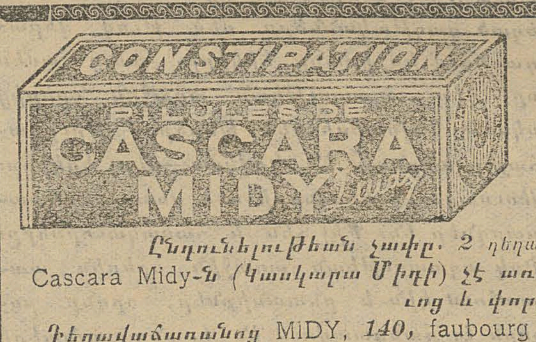

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Cascara Midy

Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ

Ընդունելութեան չափը. 2 դեղահատ երեկոները, պառկելուց առաջ.

Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեւոց և փորլուծութիւն:

Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré, Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում:

(15, 20, 26) (320257) 0—3

ԺԱՄԱՑՈՅՑ KAVALIER

Ընդառաջելով գնողների ցանկութեան ունենալ ճիշտ և իսկական ժամացոյց էժան գնով, մենք վճռեցինք տալ 3 ր. 95 կ.-ով տղամարդկանց բաց տափակ ժամացոյց «KAVALIER», վերջին կատարելագործութիւններով ժամացոյցային մեխանիզմի մէջ: Կորպուսը փայլուն մուգ կապոյտ գոյնի է: Ցիֆերբլատը մետաղական ոսկեզօծված կամ արծաթազօծված: Սլաքների ուղղութիւնը՝ գլխի վրա: Ընթացքը՝ խնամքով ստուգված, որի մասին տրվում է երաշխաւորութիւն:

Պատուէրները կատարվում են անմիջապէս պահանջը ստանալուց յետոյ:

Առաքման համար վերցվում է գնողներից { Եւրոպական Ռուսաստան 50 կոպ.; իսկ Ասիական » 75 կոպ.

Պատուէրները ուղարկել՝ Торговому дому

Московскій Центральный Складъ Часовъ.

Москва, д. Виноградова № 126.

Յ. Գ.—Կանխավճար ուղարկողներին, դրամով կամ մարկաներով, ձրի տրվում է ժամացոյցի շղթայ տղամարդի կամ կնոջ:

(հ. կ.) 30—28

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌԻԳԱՅՈՒՄ

1888

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ Թիֆլիսում

Սօլօլակսկայա փող., № 4

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ՝

Ռէզինէ, կանեփէ և ուրիշ թեւնոցներ ամէն ինչի համար.
Ռէզինէ տեխնիկական և էլեքտրո-տեխնիկական առարկաներ և լուսանկարչական պիտոյքներ.
Իրեղէններ եղջերեայ ռէզինից և էբօնիտից.
Առանձնացնող և կաբելային պիտոյքներ.
Խիրուրգիական և բժշկական ռէզինէ իրեղէններ.
Ռէզինէ խաղալիքներ և խաղագնդակներ.
Ռէզինէ գալանտերէյնի ապրանքներ.
Ջնջող ռէզին „Слонъ" մարկայով.

ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"

(№ 2) 25—2